

Treoirínite ón BAI Teanga Chomharthaíochta na hÉireann

Réamhrá

I gcomhréir leis na forálacha ábhartha den Acht Craolacháin 2009, tá Údarás Craolacháin na hÉireann tar éis rialacha a leagan amach de réir mar a cheanglaítear faoi Alt 43(1)(c); **na Rialacha maidir le Rochtain** is teideal do na rialacha sin. Seoladh na Rialacha maidir le Rochtain ar an 14 Bealtaine 2012, agus tá feidhm leo ón 15 Bealtaine 2012. Tá fáil ar chóip de na Rialacha maidir le Rochtain ar www.bai.ie nó féadfar cóip a iarraidh ar an Údarás.

Is é seo an doiciméad dar teideal **Treoirínite ón BAI – Teanga Chomharthaíochta na hÉireann**. Sa doiciméad seo tugann an BAI cuntas ar na caighdeáin ghinearálta agus theicniúla atá riachtanach i dtaca leis an soláthar i dTeanga Chomharthaíochta na hÉireann. Is é aidhm na dtreoirínite seo tacaíocht a thabhairt do chur i bhfeidhm Rialacha Rochtana an BAI ó thaobh Theanga Chomharthaíochta na hÉireann de. Admhaíonn an BAI an cúnamh a fuair sé ón doiciméad ó Ofcom dar teideal 'Guidance On Standards for Sign Language' agus an doiciméad seo á ullmhú aige. Féadfar na treoirínite a athrú ó thráth go chéile, de réir mar is cuí.

Teanga Chomharthaíochta na hÉireann

Is í Teanga Chomharthaíochta na hÉireann teanga dhúchais phobal na mbodhar in Éirinn. Is teanga fhísiúil, spásúil í, agus tá comhréir agus struchtúr casta gramadaí dá cuid féin aici. Tá teanga chomharthaíochta faoi leith dá gcuid féin ag tíortha faoi leith. Na spriocanna atá leagtha amach sna Rialacha maidir le Rochtain, is leis an soláthar i dTeanga Chomharthaíochta na hÉireann a bhaineann siad.

1. Formáid

Tá dhá bhealach ann chun rochtain teanga chomharthaíochta ar chláir a sholáthar:

- (i) **Ateangaireacht.** Déanann duine ateangaireacht agus comharthaíonn sé/sí cláir bheo nó thaifeadta nó míreanna de chláir. Is iondúil go ndéantar an íomhá den ateangaire a leagan anuas ar an gclár. Déantar tagairt dó seo níos faide anonn sa doiciméad seo mar 'ionsáiteán forleagtha'.
- (ii) **Cur i láthair.** Is láithreoir, aithriseoir nó tuairisceoir teanga chomharthaíochta a sholáthraíonn formhór na teanga sa chlár nó sa mhír den chlár. Déantar ateangaireacht ansin ar na comharthaí agus déantar iad a 'ghuthú'; cuirtear fotheidil nó fortheidil leo de réir mar is cuí.

Is modhanna bailí iad an cur i láthair agus an ateangaireacht chun na dualgais atá ann leis Rialacha maidir le Rochtain a chomhlíonadh.

2. Riachtanais Ghinearálta

2.1 Formáid an tsoláthair teanga chomharthaíochta

Faoin leagan amach teicniúil atá ar an gcóras tarchuir analógaigh faoi láthair, ní féidir cláir chomharthaithe a chraoladh ach i bhformáid oscailte.

2.2 Cumas comharthú a dhéanamh

Ba chóir do chraoltóirí deimhin a dhéanamh de go bhfuil na hateangairí teanga chomharthaíochta cumasach agus líofa i dTeanga Chomharthaíochta na hÉireann.

2.3 Fuaimanna as scáileán

Ba chóir don ateangaire nó don láithreoir teanga chomharthaíochta a chur in iúl go bhfuil fuaimanna as scáileán ann (e.g. guthán ag bualadh, cnag ar an doras, nó lámhach) i gcás go bhfuil siad sin tábhachtach ó thaobh tuiscint a fháil ar an gclár.

2.4 Sioncrónú

Ba chóir go gcuirí tú leis an ateangaireacht teanga chomharthaíochta ach a dtosaíonn an chaint. Tharlódh nach mbeadh sé seo indéanta i gcónaí agus ateangaireacht á déanamh ar chláir bheo.

Tá a fhios gur féidir le huathleideoirí cúnamh a thabhairt d'ateangairí bodhra agus go gcuidíonn siad le sioncrónú a bhaint amach.

Ba chóir go mbeadh uainiú na n-abairtí comharthaithe bord ar bord leis an gcaint an oiread agus is féidir. Ar an gcaoi chéanna, i gcás láithriú teanga chomharthaíochta ba chóir go mbeadh abairt “ghuthaithe” bord ar bord an oiread agus is féidir leis an teanga chomharthaíochta.

Ach tabharfar faoi deara nach ionann an struchtúr gramadaí atá ag Teanga Chomharthaíochta na hÉireann agus an Béarla agus nach féidir le teanga amháin acu an teanga eile a mheaitseáil go díreach. Ba cheart tréaniarracht a dhéanamh, nuair is féidir, an t-eolas céanna a thabhairt don lucht féachana uile.

2.5 Monatóireacht

Ba chóir do chraoltóirí teagmháil a dhéanamh le pobal na mbodhar agus a gcuid ionadaithe ar mhaithe le monatóireacht a dhéanamh ar éifeacht na seirbhíse.

2.6 Leithscéal faoi chliseadh seirbhíse

Nuair is féidir é, ba cheart fortheideal nó fotheideal a thaispeáint nuair a chliseann ar an tseirbhís.

3. Treoirlínte a bhaineann go sainiúil le Teanga Chomharthaíochta na hÉireann

3.1 Caighdeán na taispeána

Nuair a bhíonn amhránaí á thaispeáint ar an scáileán taispeána, ba chóir go mbeadh sé/sí sách mór agus an taifeach sách grinn le go mbeadh feiceáil ar chorraíl uile na coda uachtaraí den cholainn mar aon leis na géaga, na lámha agus na méaracha, an ghualainn, an muineál agus gach corraíl san éadan agus gach gotha gnúise. Ba cheart go n-aithneofaí go furasta agus go beacht na gothaí tábhachtacha go léir lena gcuirtear brí in iúl sa teanga chomharthaíochta.

3.2 Méid agus cruth na n-ionsáiteán forleagtha

Ní mór don ionsáiteán a bheith ar mhéid a fhágfaidh go mbeidh na gothaí colainne agus gnúise a luaitear thuas so-aitheanta agus an lucht féachana achar normálta ón scáileán. Is gnách go gcomhlíontar an coinníoll seo ach íomhá den amhránaí, agus é/í gan chorraí, a fhrámú ionas go mbeidh an séú cuid d'achar an phictiúir a ghlacadh aige/aici.

I gcás clár atá dírithe ar dhaoine bodhra thar aon dream eile agus atá san fhormáid “oscailte”, teicníc mhaith is ea an íomhá a laghdú 25%, cuir i gcás, agus an spás atá fanta ina dhiaidh sin a úsáid chun an t-ateangaire a shuíomh.

3.3 Éadach agus dathanna cúlra a bhíonn le roghnú

Ní mór an té atá ag comharthú a bheith le feiceáil go soiléir, mar shampla trí leas a bhaint as dathanna pléineáilte atá i gcodarsnacht lena chéile agus as soisiú feiliúnach. Níor cheart go dtarraingeofaí an iomarca d'aird an lucht féachana ar an gcuma atá ar an ateangaire le féachaint air/uirthi (e.g. an t-éadach agus na giuirleídí atá sé/sí a chaitheamh).

3.4 Sainithint na gCainteoirí

Is féidir é seo a thabhairt i gcrích le teicnící ar nós tagairt ag an amhránaí do dhuine ar leith trí athruithe i bhféachaint na súl agus suíomh na colainne, nó trí ainm an chainteora a thabhairt agus aithris a dhéanamh air/uirthi. (Carachtracht a thugtar ar an teicníc seo.)